СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 76. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 18-го квітня 1946. No. 76. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, April 18, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

МОРСЬКІ ЮНІЇ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ СВІЙ ФРОНТ І СТРАЙК

Провідники яких 200,000 морських чи корабельних робітників, зорганізованих в сімох юніях, викінчують пляни для створення одної краєвої юнії, єдиної в дотеперішній історії. Страйкову акцію підготовляють ці провідники вже за кілька тижнів, колиб не добилися признання їхніх домагань ще перед тим. Нова комбінація морських юній обіймае 85% робітників на Східнім і Західнім побережжу. Через свої міжнародні звязки провідники надіються дістати підтримку морських робітників в інших краях, включаючи і Росію.

Цей рух, хоч давно передбачений і закроений, набрав оформлення вчасі конференції морських робітників в лютім у Вашингтоні. В травню відбудеться ще одна конференція у Сан Франсиско і там пороблять остаточні кроки. Є створений Краєвий Комітет для Програми й Акції, на чолі якого стоять такі фронтові провідники як Джозеф Е. Коран і Гарі Бриджеса. Вони перебувають тепер у Ню Йорку і викінчують подробиці акції. Акція пічнеться від домагання підвишки на 30% і 40 годинного тижня праці.

РУТЕР ДОМАГАЄТЬСЯ ВЗІРЦЕВОГО КОНТРАКТУ.

Нововибраний президент Юнайтед Отомобил Воркерс вийшов на засіданню екзекутивної ради юнії в Шікаґу з домаганням одного взірцевого контракту для цілої юнії з цим застереженням, що поодинокі відділи, відповідно до місцевих відносин, можуть випрацювати додаткові умови в рамцях загального контракту. Рутер займає посередне становище у домаганнях, а тон його промов тепер менше лівий, ніж був вчасі страйку автомобіревих робітників.

СЕНАТ ДОМАГАЄТЬСЯ СИЛЬНІШОЇ ПОСТАНОВИ В СПРАВІ ПОБОРУ.

Проти постанови, переведеної палатою репрезентантів в справі продовження військового побору з деякими застерогами, сенатська Військова Комісія заявила свій спротив. Особливо далися чути сильні голоси проти звільнення з побору молоді у віці 18 і 19 літ та проти стримання покликування нових поборових упродовж пятьох місяців. В тім напрямі буде переговорювати сенатська комісія з комісією палати на конференції. Акція є така пильна, що треба буде стримати дискусію над уділенням позички для Анґлії.

ДОВОДИТЬ, ЧОМУ РОСІЯ Є НАЙБІЛЬШОЮ ЗАГРОЗОЮ СВІТУ.

Бувший ґубернатор Пенсилвенії і посол до Болгарії Джордж Ирлі, у своїй промові на зібранню торговельної палати в Клівленді, поновно заявив, що Росія, як член Орґанізації Обєднаних Держав „є найбільшою загрозою, яку світ знав колинебудь". Зокрема Ирлі доводив, чому Росія є загрозою для американського народу. „Коли Росія останеться дальше О.О.Д." — твердив Ирлі — „то станеться одно з двох: При допомозі своїх трьох голосів і голосів собою поневолених країв, а це: Фінляндії, Австрії, Угорщини, Болгарії, Румунії, Югославії, Альбанії, Польщі й великої частини Німеччини, Росія буде всилі контролювати долю світу. Тоді Орґанізація Обєднаних Держав стане оруддям, при помочи якого Росія скомунізує світ". А друге, сказав Ирлі, як Росії не вдасться опанувати О.О.Д., тоді вона буде так довго співпрацювати з цею орґанізацією, доки в міжчасі зможе розбудувати фабрику атомової сили за Уралем у приготуванню до наглої атаки на нас.

І ДЛЯ КОНТРОЛІ НАД АТОМОВОЮ СИЛОЮ МАЛО ЧАСУ . . .

Федерація Американських Науковців, котрої члени теж працювали над виробом атомової бомби, оприлюднила зазив до світу, щоб негайно приступити до виконування міжнародної контролі над атомовою енерґією на це, щоб недопустити „до страшної небеспеки" яка загрожує людству. Науковці кажуть, що вже впродовж кількох літ світ „попаде в такий стан нервовости і підозріння, якого не зазнала ніколи людина перед тим. Тому ми вважаємо за потрібне пригадати американському народови, що час короткий". Науковці кажуть, що плян контролі атомової сили, поданий департаментом стейту, є конструктивною розвязкою.

МЯСА ЗМЕНШИЛОСЯ НА ДЕВЯТЬ ВІДСОТКІВ.

В наступних трьох місяцях, тобто до кінця червня, зменшиться мяса в Америці на 9%, від стану в попереднім кварталі — таке оприлюднює департамент торгівлі. Це станеться внаслідок того, що зменшився стан худоби на заріз, а також тому, що з Америки йдуть великі експорти мяса в заграничні краї.

Український Конґресовий Комітет протестує проти висилки скитальців з Чехословаччини

„В імени американців українського роду апелюємо до Вас, щоб Ви стримали репатріяцію з Чехословаччини до Советського Союзу 30,000 українців і 10,000 жидів, які перебувають як скитальці у Вашому краю і признали їм права бездержавних осіб" — так звучить каблеґрама, вислана Українським Конґресовим Комітетом Америки до президента Чехословаччини Едварда Бенеша ві второк 16. квітня. Дальше в каблеґрамі згадує предсідник У. К. Комітету Ст. Шумейко, що насильна висилка скитальців противиться постанові Асамблеї Орґанізації Обєднаних Держав і засуджує таких поворотців на неволю або смерть у Советах.

АМЕРИКА ГОТОВА ВІДПИСАТИ ІРАН СОВЄТАМ.

Браття Джозеф і Стюарт Алсоп, вашингтонські кореспонденти щоденника Ню Йорк Ґеральд Трибюн довідуються, що особи, які укладають американську заграничну політику, готові згодитися на те, щоб Іран підпав під орбіту Совєтів, щоб не доводити до вибуху ворожнечі між Совєтами й рештою світу. Не зважаючи на те, у Вашингтоні панує переконання, що дотеперішня боротьба за Іран була доцільна, бо спинила Росію в її розмаху. Навіть, як би Совєти настановили в Ірані свій ляльковий уряд, то вони не так швидко опанують Перський залив.

ВЕЛЕС ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАСАДНИЧОГО СПРОТИВУ ПРОТИ СОВЄТСЬКОГО ДОМАГАННЯ.

Рада Забеспеки О. О. Д. установила важний прецеденс, а це, що мала держава може відкликатися до Орґанізації Обєднаних Держав в обороні перед наїздом великої держави — пише бувший підсекретар стейту Сомнер Велес у синдикованій статті. Коли раз така справа дістанеться до Ради Забеспеки, ця Рада має обовязок основно її вирішити, а не виминати. Тут не йде про нафту для Совєтів, але про те, чому Совєти дальше тримають своє військо в Ірані, коли вже нафту мають запевнену. Іранський нарід не має запевнення, чи Росія не схоче раз на все остатися в їхньому краю і чи не схоче опанувати його економічно й політично. Американський уряд, коли переводив конференцію в Тегерані, має тепер обовязок виконати зобовязання умови з Тегерану, щоб чужинні війська забралися з іранської землі. Коли Рада Забеспеки не переведе цього, тоді Орґанізацію Обєднаних Держав стріне тасама доля, що стрінула Лігу Націй, міркує Велес.

Москва обвинувачує Злучені Держави і Анґлію, що хочуть домінувати в Обєднаних Державах

„Ню Таймс", що виходить у Москві, заатакував гостро ролю Злучених Держав і Великої Британії в Орґанізації Обєднаних Держав. Пише, що .і потуги намагаються створити в О. О. Д. „анґльо-америкаський бльок", який був би звернений зодного боку проти народів Східньої Европи, а з другого проти більшости народів, що живуть в кольоніяльних і залежних краях. Це писання було продовженням того, що сказав Сталін 22. березня представникови Асошіейтед Прес, коли заявив, що в Обєднаних Державах ніяна потуга не може домінувати над іншою. Стаття у „Ню Таймс" виходить з цього самого заложення і каже, що становище Ради Забеспеки у справі Ірану є „некоректним і незаконним" та противиться статутови Обєднаних Держав. Далі кажеться, що в О. О. Д. є певні ґрупи, що хочуть вирішувати поза плечима Обєднаних Держав усі міжнародні проблеми Европи, Азії та Африки. Вони, кажеться далі, вступили на незаконну дорогу „небеспечних інтриг" і мішаються до усіх справ, що обходять Совєтський Союз і його сусідів. Совєти, пише часопис, надіються, що О. О. Д. відкине те інтриґанство. Згода між Совєтами і Іраном, пише „Ню Таймс", була ударом для реакційної преси і „сумнівних миротворців". Їм не подобається те, що, як пишеться в „Ізвестіях", що совєтські вояки опускають Іран і Манджурію.

У СОВЄТАХ КРИТИКУЮТЬ АМЕРИКУ ЗА ФИЛИПИНИ, НІҐРІВ І ЯПОНІЮ.

„Ню Таймс" помістив три статті з обвинуваченням, зверненим в бік Злучених Держав. В одній з них пишеться про те, що Злучені Держави не додержують слова супроти Филипин. Кажеться, що формальна „незалежність", дана Филипинам, буде нічим іншим, а тільки цілковитим економічним опануванням Филипин Америкою. В другій статті описується, як в Злучених Державах переслідується ніґрів, індіян та мешканців країв Полудневої Америки. Ті упосліджені народи, пишеться далі, боролись у війні за расову свободу, а вернувши з війни застали сумний образ расової нетерпимости. В третій статті критикується американську політику в Японії.

РОЗЕНБЕРҐ ДАЛІ ВІРНИЙ ГІТЛЄРОВИ Й НАЦІСТІВСЬКІЙ ІДЕОЛЬОҐІЇ.

Націстівський теоретик і ідеольоґ, д-р Альфред Розенберґ, заявив на суді в Норемберґу, що він бву у повній згоді з Гітлєром, подивляв його і був супроти нього завжди льояльним. Не бере одначе відповідальности за жидівські морди, бо був проти таких метод, а за виселення жидів з Европи до Азії. Казав, що був за прилучення України і кавказьких країв до Німеччини, але його намагання надати краям на Сході автономію і змогу свобідно, культурно розвиватись були саботовані Завкелем і державним комісарем Кохом, що були під безпосередними приказами Гітлєра.

КОБИ ТАКЕ ЛУЧИЛОСЬ АМЕРИКАНСЬКОМУ ХЛОПЦЕВИ?—Кажуть, щоб то дав молодий aериканський хлопець, якби дістав цілорічну карту вільного вступу на великі безболові змагання. А таку саме карту вручають отсе президентови Трумановi, що його бачимо в середині. Кларк Ґрифит, власник „Сенаторс", подає леґітимацію Американської Ліґи. А зправа робить те саме Форд Фрик від імені Краєвої Ліґи.

СОВЄТИ ОСЯГНУЛИ ПРОВОЛОКУ В РАДІ ЗАБЕСПЕКИ В СПРАВІ ІРАНУ

Триґва Лі, бувший норвезький міністер заграничних справ, а тепер ґенеральний секретар Орґанізації Обєднаних Держав, зробив велику несподіванку Злученим Державам і Британії тим, що став так якби по стороні Совєтів у їхнім намаганню скреслити справу Ірану з аґенд Ради Забеспеки. Ніби тому, що теж і Іран цього домагається, Триґва Лі заквестіонував „леґальність" спротиву Злучених Держав та тих членів Ради Забеспеки, що попирають їхнє становище, а є їх вісім, бо по стороні Совєтів є тільки Польща і Франція. Наслідок цього наразі такий, що справу віддано під розвагу Комітетови Знавців Ради. Назагал далі твердять, що Совєти з своїм домаганням таки проваляться, але дивуються, чому Триґва Лі взявся за такий крок. Дехто квестіонує, чи він взагалі має на це право, бо не він, але Рада рішає.

СОВЄТИ НАТИСНУЛИ НА ІРАН.

Найбільш загадочним являється тепер поступовання іранського уряду, що віднісся до Ради Забеспеки Обєднаних Держав, щоби стягнути його справу з аґенд. Що криється за тою наглою зміною? На те відповідають близькі до урядових кол у Вашингтоні, що ясне, що в тому всьому є рука совєтського уряду. З Тегерану, столиці Ірану, звідомляють, що там совєтський амбасадор Садчіков весь час над тим працював і натискав на іранський уряд, щоби зажадав від Ради Забеспеки усунення ірансько-совєтського опору. Передше він казав, що якщо так не станеться, то совєтський уряд вважатиме таке поступовання іранського уряду „неприязним". Потім заявив, що якщо ця справа буде далі в Раді Забеспеки, то готові зайти такі обставини, що ледви, чи Совєти зможуть вицофати свої війська до 6. травня.

ІДЕ ПРО ПРИНЦИПИ.

Нідерляндський делеґат у Раді Забеспеки, д-р ван Клефанс, заявив, що в ірансько-совєтській справі іде про принципи. Рішає Рада, а не сторони, яких справу Рада обговорює.

ПРО СОВЄТСЬКІ „СУМНІВИ".

Американський делеґат у Раді Забеспеки, Едвард Р. Стетиніюс мол., відповідав совєтському амбасадорови Ґромикови на його заяву, що він сумнівається, чи Злучені Держави дійсно бажають мирно полагодити ірансько-совєтський спір. Стетиніюс заявив, що йому „дійсно прикро" почути такі слова, та що в будуччині представники держав повинні здержатись від такого, щоби одні одним квестіонували мотиви їх поступовання, бо це не доведе до ніякого добра.

БОЇ В СТОЛИЦІ МАНДЖУРІЇ.

Китайські комуністи заняли місто Чанґчун, столицю Манджурії. Здобули три летунські поля, що були довкруги, та ввійшли вже до середини міста. А в Чунґкінґу президент Чянґ Кай Шек не може дійти з комуністами до ніякого компромісу в цій справі.

ВІРИТЬ В О.О.Д.

Д-р Ква Таі-чі, китайський делеґат до Ради Забеспеки Обєднаних Держав, що був першим президентом Ради, відступаючи це становище представникови Єгипту, заявив, що він проводив Радою в дуже тяжкій початковій фазі, коли приходило до гострих дебат і завзятих суперечок. Та саме тому, що він був предсідником у такому часі, він набрав переконання, що Орґанізація Обєднаних Держав має перед собою велику будучність.

ЗАЖДАТИ, ДОРАДЖУЄ ЛАСКІ РОБІТНИЦТВУ.

Заки вирішиться справа нової міжнародної робітничої орґанізації, що обєднувалаб усі робітничі партії, треба провірити, що на це скажуть в Росії. Таке заявив у Римі проф. Гаролд Ласкі, голова краєвої екзекутиви Британської Партії Праці, не дораджуючи наразі соціялістам лучитися з комуністами. Він це заявив, що в літі вишле Партія Праці делеґатів до Москви на наради з совєтськими представниками. Покищо не знати, що з тих нарад вийде. Збудувати одну міжнародну орґанізацію, казав Ласкі, буде дуже тяжко, якщо у Совєтах думають про демократію, свободу і людську гідність цілком інакше, як думають на заході.

КРИТИКУЮТЬ ВИБОРИ В ЯПОНІЇ.

Московське радіо, обговорюючи вибори в Японії, підкресляє, що ті вибори були того роду, що не забеспечували демократичним елементам свободи.

ШІДЕГАРА ДАЛІ ПРИ ВЛАДІ.

В Японії не перемогла при виборах ніяка партія. Японський премієр Шідегара вважає їх „невдоволяючими". Тому і задержить владу ще впродовж яких шість місяців, поки парлямент не затвердить нову конституцію.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y
BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„ВИ НЕ ПРОПАДЕТЕ!"

„Нові Дні", недільний часопис, що його видають українські скитальці в Зальцбургу під американською владою, помістив статтю на тему українців за океаном на підставі листа, якого часопис одержав від когось з американських українців. В тому листі цей американський українець підбадьорує скитальців словами:

„Не журіться — Ви не пропали і не пропадете!"

Очевидно, що не можна брати за зле нікому з американських українців, коли він потішає нещасних скитальців. Булоб тільки зле, колиб ми їх дурили. Бо це булоб негідне діло, з якого булаб тільки шкода для нас, як і для скитальців. Підкреслимо, що з нашого боку ми від самого початку повідомляли скитальців, що наша допомога звідси обмежена з різних зглядів: політичних і матеріяльних. Ми не розпоряджаємо ні політичною силою, писали ми, ні великими фінансами, ні навіть не маємо в нашому громадському і культурному життю місця для більшого числа людей, яким ми могли би дати працю і прожиток. Та проте в цьому скитальчому часописі, що нам його привіз один з наших американських офіцирів, пишеться про американських українців так, що „наші земляки в Америці з повною повагою і з повним розумінням поставилися до справи покращання нашої долі й мобілізують увесь свій авторитет і всі засоби в акції зорганізування й переведення моральної й матеріяльної допомоги". Отже так є, що в цьому є багато правди. Були і є у нас далі поважні зусилля в тому напрямі. Є і назагал щире й добре серце. І є навіть, як нам здається, певні успіхи, що таки облекшили долю скитальців. Але це ще далеке до цього, що ми хотілиб осягнути, а навіть, що ми повинні осягнути, як вже не з політичного боку, то принаймні з матеріяльного.

„Бадьоримось цими словами", пишуть скитальці, одержавши листа з Америки. І гордо заявляють: „Ми — не пропадемо!"

Дай Боже, щоб так сталось. Дай Боже, щоб всі скитальці мали ось таку віру, бо без віри не видержать цього, що їм суджене. Але чи такі побажання це є те все, що ми тут можемо зробити? Чи маємо тепер стояти на місці й втішатись тим, що ми досі зробили і жертвували?

Усі відповімо: Ні! Та цього замало. Тому ставай, Брате і Сестро, і то зараз, у ряді стодолярових жертводавців у кампанії „Свободи". Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет потребує цеї жертви і жде на неї. Теж готуймося до нового Українського Конґресу, що відбудеться з кінцем травня в Вашинґтоні й допоможім жертвами Українському Конґресовому Комітетови продовжати політичну й інформативну працю! Бо тільки тим виявимо найкраще, як дбаємо, щоби наші рідні не пропали.

Стверджує брутальність Совєтів

В Америці навіть найвищі урядовці не знають, чого совєтська Росія хоче. Тому цінним документом буде неурядове зясування цілей совєтської Росії в літературнім додатку Ню Йорк Таймсу з неділі 14. квітня, прислане телеґрафом з Москви, а написане Давидом Заславським, редактором ґазети „Правда", що є органом Комуністичної Партії. Хто знає про лучність між Комуністичною партією й совєтським урядом, той зрозуміє, що це лише інше обличчя совєтського уряду. Отже Заславський каже про цілі Росії таке:

Ми хочемо виконувати нашу мирну працю, хочемо відбудувати наш край... Ми не переховуємо в наших серцях замірів посягання по землі інших націй... Ми бажаємо приязних відносин з усіми миролюбивими народами... Почування національної гордости є чуже для нас. Ми привикли респектувати інші народи за їх осяги і хочемо, щоби нас респектували за наші осяги... Ми хочемо мати льояльних приятелів по цілому світі. В першу чергу ми хочемо сусідів, на яких ми моглиб рахувати.

По таких запевненнях ідуть теж і свого роду оправдання за незгідність совєтських діл із словами. І тому читаємо: Те, що совєтський нарід розбудовує приязні відносини до сусідів, є найліпшою ґарантією миру. Це також відноситься і до Ірану..." **„Ми розуміємо, що живемо в світі, у якім панує лише респект для сильних людей і сильних націй, у світі, в якому доля слабих людей і слабих націй є незавидна.** Ми знаємо, що ми сильні, і як **усі сильні, ми є добродушні...** А ворожі вигуки, звернені проти нас не викликають серед нас паніки. І також **ми не наділені сумнівної вартости чеснотою прощання.** Ми відбиваємо клевету і не кажемо, що ми незвичайно делікатні, коли приходить до опрокидання клевети. Нам закидали брутальність. Але був час, коли реакційні кола в Европі закидали американцям тесаме. Та це не була грубість, а вітвертість..."

Таких і тим подібних запевнень збоку Заславського є повно і людям легко відрізнити правдиві совєтські черти від уроєних або свідомо привлащених для закриття їхньої поведінки у міжнародній політиці і в поведінці супроти людей та сусідів. Одначе, з цього що сказав Заславський про слабих, висновок ясний: Совєти не шанують слабих, саме так, як це недавно ствердив був Винстон Чорчил, що вони респектують лише силу, хоч як совєтські урядові кола були визвірилися за це на Чорчила.

Але є щось нового у признанню Заславського, а це, що Совєти не дарують нікому ніякого спротиву проти їхнього посягання, хоч Заславський каже, що Совєти лише не забувають обиди, киданої в формі клевети. Та тому, що Совєти представляють усю свою діяльність як ідейно-святу, то всякий спротив проти такої ідейности є в їх очах клеветничою напастю, якої вони не забувають і за яку вони мстяться аж до повної ліквідації людини, родини і народу.

Микола Чубатий.

„Чистка" серед скитальців зі східної Европи

II.

Займемося обговоренням поодиноких ґруп скитальців, як це їх поділили американські кореспонденти правдоподібно на підставі інформацій з одного боку від американських урядників, а з другого від совєтських Енкавудистів.

Хто є воєнним кримінальником?

Таке питання поставив собі папа Пій XII. у своїй одній із промов в часі впровадження нових кардиналів в їх уряд. Найвища моральна повага на світі окреслила, що до тепершної дефініції воєнного кримінальника треба ставитися з великим застереженням. Підхід до поняття воєнного кримінальника часом є правним, часом чисто політичним. Правно воєнним кримінальником є той, що використовуючи воєнне безладдя поповнив якийсь кримінальний злочин — вбивства, насильства й то ще з власної понуки, без приказу його влади. Воєнним кримінальником є теж той, хто воював так, що нарушував женевську конвенцію, яка порядкує способи гуманного ведення війни.

Чисто політичне поняття воєнного кримінальника прикладається до тих, що вели революційну боротьбу проти чужинецького панування, от як українці в партизантських відділах проти панування червоних над Україною. Коли ще входить в гру особа, що перед 1939 жила на східній Україні, то її ще й звичайно клеймлять закидом „зради".

Річ природна, що коли йде про скитальців українського роду, то ніхто так не бажав би як самі українці, щоби воєнних кримінальників першої катеґорії, себто звичайних розбишак, що використовуючи воєнне безладдя рабували чи мордували, поставити перед суд та найостріше покарати. Український нарід, що бореться за волю, не потребує в своїх рядах бандитів та хоче мати чистих людей для чистої справи.

Зовсім друга справа з воєнними кримінальниками другої катеґорії, себто зтими, що боролися проти совєтської чи польської влади безогляду на це, чи вони формально були совєтськими чи польськими громадянами, чи ними не були. Український нарід в році 1918 самоозначився і створив власну державу, що її наїзник, Совєтська Росія і Польща, насильно повалили. Український нарід на схід чи на захід від Збруча ніколи совєтської ні польської влади не вважав за свою леґальну владу і двацять літ проти них боровся. Український нарід все вважав, що його не вяжуть ні супроти Москви ні супроти Варшави ніякі правні ні моральні зобовязання. Тому ніякий українець не вважав та не вважає собі за злочин боротися проти комуністично - російської влади; навпаки вважає це за свій перший патріотичний обовязок.

Річ природна, що кваліфікування тої боротьби як воєнний злочин це чисто політичний підхід большевиків, чи поляків, якого крім них самих ніхто у світі демократії признавати не може. Кожен демократ мусить признавати слушність тим, що боронять природного права кожного народу бути самому собі паном на рідній землі. Коли хто вважає боротьбу проти комуністично-російського чи польського панування за воєнний злочин, то мусить рахуватися з тим, що мілони українців в цім розумінню є воєнними кримінальниками і міліони вже в цій боротьбі полягли. Річ природна, що зокрема американська влада не може приймати совєтського погляду про „зраду родіни" збоку тих українських патріотів тай не може їх трактувати як воєнних злочинців, бо Росії ніхто з українців за свою родіну не вважав і не вважає.

Та коли мова про воєнних кримінальників взагалі, то на першому місці стоїть засадниче питання, яке з відповідальністю перед людством мусить розвязати американська адміністрація на окупованих територіях Німеччини.

Донесення говорять, що воєнних кримінальників мають видавати в руки тої влади, що тепер панує над територією, де злочин був поповнений. Стоїть кричучим питання, а хто має рішити, чи закид кримінального проступку вчинений скитальцеви є правдивий. Совєтська влада відома з повної аморальности і відносно кожного свого противника вона може піднести цілком видуманий закид кримінального злочину. Большевикам йде тільки, щоби ту особу дістати в свої руки, тоді вони скоро з ним покінчать й без дальшої забави в суд.

Затяжить отже на американських урядниках важка відповідальність перед людством, колиб вона якунебудь особу без суду видавала в руки большевиків. Видаючи їх без суду вони вже рівночасно цю людину засуджують на смерть. В такому випадку положення скитальця, на якого наважилася совєтська влада та проти якого підносить закиди „воєнного кримінальника" є куди гірше ніж тих правдивих кримінальників, яких нині судять в Норимберґу за злочини очевидні та всему світови відомі. Ці воєнні кримінальники мають змогу боронитися, покликуватися на свідків. Вони мають адвокатів, а що найважніше мають таки більшість суддів з чулим поняттям справедливости. Тамті, проти яких большевики можуть піднести якийнебудь голословний закид воєнного злочину, видані американською владою в руки большевиків є без суду вже засуджені на смерть.

Тому американські українці мусять в імя всякої справедливости домагатися, щоби скитальці, проти яких будуть закиди кримінальної натури були суджені на території окупованій американською армією перед судами, коли не чисто американськими, то принайменше міжнародними, так як норембэрзький процес. Передовсім обвинувачені повинні дістати адвоката споміж американських українців, що розуміє мову обвинуваченого та анґлійську мову, бо незнання мови стає часто у тих випадках причиною несправедливого трактування. При комісіях, що розсліджують початкові закиди кримінального зложину повинні бути представники американців тогож роду, що знаючи справу, моглиб з місця справу вбити та не обтяжувати навіть суддів непотрібними процесами.

Хто є колябораціоністом?

Це знов справа не така проста, як звичайно видається. Відомо, що большевики повертаючи на територію окуповану передше німцями прямо кожного, хто повнив якунебудь функцію за часів німецької окупації, вважали колябораціоністом та скоро ліквідували.

Хто переживав першу світову війну в Европі, той знає, що клеймом колябораціоніста можна наклеймити найбільше навіть невинних людей. Приходить окупаційна влада та першого ліпшого з місця призначує то війтом, то начальником місцевої міліції, тощо. Переслідує окупаційна влада населення за її опозиційне політичне наставлення, так мусять повставати громадські комітети, що опікуються вязнями, інтервенюють в окупаційної влади та стають немов репрезентантами або принайменше речниками населення. Річ природна, що речники населення мусять держатися стисло в границях леґальности та приписів окупаційної влади.

Хто вдумається в це добре, тому стане ясним, що виконування такого уряду чи, офіціяльного чи привітно-громадського, це дуже тяжкий обвязок, бо з одного боку окупаційна влада натискає та грозить, а з другого боку така одиниця є під вічною загрозою закиду колябораціонізму збоку влади, що прийде по уступленню ворога. Служба в такім характері це нераз велика жертва збоку тих, що такий уряд приневолені приняти, бо найкраще в такі часи не мати ніякого уряду. Одначе хтось мусить бути мейором, чи чим там. Тому є коляборацiоністи і коляборацiоністи. Одні є добровільні, другі недобровільні, одні для власної користи, другі приносячи зі себе жертву для загального добра.

Хто виїздив і коли до Німеччини.

Маса українських скитальців виїхала перед приходом большевиків добровільно на захід, ратуючи своє життя. Воєнне положення загнало їх аж до Австрії та Німеччини. Тому збоку американської влади в Европі потрібна тут основна орієнтація в справах положення українського народу, щоби не робити похибок та не поповняти кривди людям переслідуваним вже й так окупантом їх батьківщини.

Донесення говорять, що американські урядники мають їх переконувати вертати до краю, але не примушувати. Це саме говорить за себе, що ці, що інформували кореспондентів, не орієнтуються зовсім в справі скитальців зі східної Европи. Ми можемо наперед сказати, що така намова, коли вона справді буде тільки намовою, а не примусом, на сто відсотків буде безуспішна. Східно-европейські люди досконало знають, хто є большевики. Коли вони покидали рідний край, то робили це з розбитим серцем, руйнуючи добуток цілого свого життя та свою життєву карієру. Це не жебраки, а люди статочні, що все ризикували, щоб тільки життя уратувати.

Ми булиб перші, що радилиб нашим землякам вертати на рідну землю та працювати там для рідного народу, на власній землі, колиб це було можливе. Наділі воно не є можливе. Кожен скиталець, що досі голосився повертати на рідну землю, не їхав на рідну землю, але прямо до баталіонів каторжних робіт на Сибір, як це вже доносили збіґці з відділів, що в початках повороту дали себе намовити та вертали на рідну землю. Тому можемо наперед сказати,

---

ФЕДОР КРУШИНСЬКИЙ

Я БАЧИВ НІМЕЧЧИНУ!

(Байки та дійсність про гітлерівщину)

27)

Але це пояснення вистарчило тільки на деякий час, бо чужі робітники далі прибували до фірми, а чутка пішла, що незабаром до нас великий транспорт „руссен" приїде. А в цей час у деяких майстернях на одного німця вже приходилося по 5—6 чужинців, а згодом ця пропорція ще збільшиться по інших фірмах. Я знов обережно питаю шефа. А він мені пояснює:

— Це, щоб не робили в себе повстання й революції...

Таке пояснення швидче відповідало правді, особливо в відношенні до України.

3.

Якось підчас праці приходить до мене (а він мав свого окремого кабінета) сам начальник персонального відділу п. Ш., партійний товариш, хоч не поганих особистих якостей людина, досить обєктивний й культурний чоловік, й каже до мене:

— Незабаром прибуває до нас транспорт „руссен", треба буде приготуватись...

— Відки?... — питаю

— З Дніпропетровського, чи щось на цей зразок...

— То це ніякі „русскі", а українці, самі справжні.... — кажу йому.

— Ну, хай будуть українці, вас не направиш... — пів жартом годиться він, але продовжує своє:

— Для „русскіх" приготуйте на машині такі формуляри — число, імя та призвіще, місце й дата народження та фах, цього вистарчить. Отже, тепер праці для вас збільшиться...

Мені це не подобалось, бо для прийому робітників у нас були спеціяльні друковані картки, навіть поляків на ті картки вписувалося, а на них, крім поданого п. Ш., стояв і родинний стан, і розмір платні, і каса забезпечення від хороби, нещасливого випадку, тощо, словом, як і належиться робітникові. А тут лишень одбиті на машині формуляри, як для бидла...

— Ми вживаємо для прийому карток, а не формулярів, де стоїть заробіток і все потрібне... — кажу п. Ш.

— Який там з цими заробіток, вони хіба розуміють, що то є заробіток і додатки? Вони в „колхозах" одержували тільки пригорщ збіжжя, а на додаток Сибір, або й ще гірше... На них треба буде витратити більше, ніж вони зароблять. Врешті, ми їх привозимо, щоб очистити країну від непевного елементу, це люди дуже небезпечні... — закінчив п. Ш. поважно.

Я дуже зрадів приїздові українських робітників з Дніпропетровщини, хотілося побачити своїх людей, почути їх та побалакати з ними. А в той же час охоплювали й мене деякі сумніви: як я з ними зустрінусь, що їм скажу, як вони поставляться до мене, яка їхня „душа", що то за люди, бо я вже двадцять з лишнім років одірваний від краю.

Мої сумніви й нервовість помітив і п. Ш., але він це зрозумів по-свому, як людина „панівного" народу, яка для українського „бидла" має тільки формуляри. От він і каже цинічно:

— Може серед них будуть і такі яких і ви в свій час батогом по спині чесали, га?... На них тільки й треба доброї ломаки й батога...

Мене це так обурило, що я ледве здержував свій гнів.

— Я ніколи не вдарив людини ані батогом, ані ломакою. Ви так говорите, як темний австрійський салдат, підчас першої Світової Війни, який вірив, що російський вояк має тільки одне око та й те на лобі. Але сьогодня таких обмежених людей вже нема... — кажу йому в-вічі.

І п. Ш. зрозумів. Він не образився й не взяв мені такої „зухвалости" за зле. Він до мене дуже добре ставився, особливо після того, як побачив, що я можу порозумітися з українцями, москалями, поляками, чехами, болгарами, хорватами, голяндцями, вальонцями, італійцями й французами, не знаючи мого „секрету" порозумітися з усіма ними за допомогою тільки чотирьох мов, які я вмів. Він тільки виявив бажання самому пересвідчитись, як те „бидло" виглядає.

— Добре, я поїду з вами на прийом людей...

Через декілька днів по всій фабриці з уст до уст переходило:

— „Руссен комен"... „Руссен комен"... Тоб-то, „русскі" прибувають.

Я озброївся наготовленими формулярами, олівцями й запасовим папером і одної днини поїхали ми на прийом „бидла" цілою комісією: сам п. Ш., двох інших урядовців та я.

Трамвай довіз нас до самісінької „Технічної Виставки" ярмарків, а недалеко, з лівого боку простягалося кільканадцять гектарів зелених лук. На тих луках, майже під стіною „Технічної Виставки", сумно розкинувся ляґер, щойно нашвидку побудований. Трохи далі, таксамо наліво, виблискувало сонце на позолочених банях православної церкви, недалеко памятника „Битви Народів".

Мене огорнув невимовний сум, коли ми опинилися в ляґері — кілька ледве закінчених деревляних бараків, повно грузу й сміття на подвірї, але найбільше вражав колючий дріт навколо ляґеру та здоровенний лютий вовк на ланцюгові, при канцелярії „ляґерфюрера" — сторож бідних українських дітей.

(Дальше буде).

ЩО ПИШУТЬ?

БЛАГАЛИ НЕБА СПРАВЕДЛИВОСТИ, БО НА ЗЕМЛІ ЇЇ НЕМА...

(Надіслане з Европи, а передане до „Свободи")

Історія табору в Герсфельді починається ще з Ваймару, де ґрупа українців, бувших совєтських громадян, визнала себе за політичних еміґрантів і вітверто вирішила не повертатися до сов. України. Ще з Ваймару починається переслідування цієї ґрупи советчиками. Це місто мали заняти частини червоної армії й тому в червні 1945 р. прийшлося всім тікати до міста Герсфельду, де на терені одної цегольні засновано український табор і в ньому приміщено до 400 чоловіка. Представники цього табору рішучо виступали проти советського режіму і відкрито заявляли, що вони бувші піддані Советського Союзу, але назад на „родіну" не збираються повертатися. Над табором ввесь час маяв жовто-блакитний прапор, показуючи всім, хто там живе.

Табор відвідав одного разу ґен. Ґоліков (голова сов. місії в справі репатріяції). Видко, що йому не дуже сподобався табір, бо після його візити спроби спровокувати українців перед американською владою настільки посилилися, що американці мусіли вивезти табір до місцевости Ґерфа і взяти його під свою охорону. Надійшла зима. Через погані житлові умови табір знову перевезено до Герсфельду до загального табору УНРРА. Ще в Ґерфі українці перейшли мішану (советсько - американську) репатріяційну комісію. Всіх особисто допитувано і відповіді їх запротоколовано. По цьому отримали всі посвідки ,що вони є всі українцями-бездержавними.

В початках 1946 р. переслі- [illegible] советчиків знову відновилося. Воно й не дивно. Для прикладу загляньмо тільки в життеписи кількох осіб. Адвокат Доленко в 1926 р. як лідер правих українських кол і голова харківської Церковної Краєвої Ради був засуджений на три роки в суздальський політичний ізолятор. В 1928 р., як лідер Селянської Партії, засуджений на пять років соловецьких таборів (тоді засуджено 70 українців). в 1931-32 по процесі Спілки Визволення України був засуджений на 10 років каторжних робіт на Біломорському Каналі. Разом по сов. концентратах прийшлося висидіти сім років. Тепер Доленко є головою проводу Української Громадськости (нової східно-української еміграції). Гром. Гаращенко бувший заступник голови Всеукраїнської Православної Ради в Києві, зліквідованої большевиками в 1937. Тепер він є головою Церковної Комісії Всеукраїнського Громадського Комітету на еміґрації. Гром Ветухов, тепер заступник голови Українського Центрального Допомогового Комітету на еміграції. Доцент історії, публіцист і десятки інжинірів, педаґоґів, правників і старшин Армії УНР. Ґрупу таких людей, звичайно, советчики будуть переслідувати, поки не знищать їх тут, або не вивезуть на знищення на „родіну".

Тепер перейдемо до подій, що трапилися за останній час. Дня 26. лютого 1946 до табору прибули американські й советські старшини й домагалися списків українців від директора УНРРА-табору п. Шортгозе (полковник, анґлієць). Вони отримали картотеку і почали її детально досліджувати. Представника від українців, п. Бульбенка, попросили вийти з приміщення. Щоб не викликати схвилювання серед приміщених у таборі, влаштовано кіно-сеанс, який тягнувся 4 й пів годин, тобто так довго, поки советські старшини не переписали собі списку 120 людей. Ясно, що тут узято різні відомости про мешканців табору, щоб можна лекше їх переслідувати на терені Німеччини, а головне, щоб тероризувати і знищити їхніх рідних і близьких там, на Україні. Коли на другий [illegible] відомо про відвідини советських старшин, вислано письменно протест до ґубернатора і до військового командування через директора УНРРА п. Шортгозе.

Більше як через місяць, бо 25. березня 1946, в год. 10 ранку у двір табору віхало пять вантажних авт і декілька легкових з озброєними американськими вояками, яких нараховано 130 душ під командою амер. старшини Фіцмана. Вояки окружили будинок і табір. Всіх людей загнано до кімнат і заборонено виходити. Фіцман і Шортгозе з перекладачем в супроводі вояків обходили кімнати і перевіряли документи, шукаючи кожного в списку, який привезли американці з собою. Наголовок списку такий: „Список українців-бездержавників, які за постановою ялтанської конференції мусять бути передані Советам". Список був зладжений анґлійською мовою. Людей вибирано без ніяких пояснень збоку американців, представника українців не допущено. Жертви з речами мусіли пакуватися до авт. Хто ставив опір, того били крикладами на приказ Фіцмана. При цьому був побитий найбільше Яків Задерій, 55 літ життя, якого в непритомному стані відвезено до лікарні. Від нервового потрясення він частково стратив зір. Його сини Андрій і Василь були теж важко побиті. На очах усіх побито важко Андрія Мінайла, котрий кричав, що ліпше вмерти від американської кулі на місці, ніж бути замордованим на „родіні".

Спочатку мешканці табору думали, що це є чергова ревізія для боротьби зі спекуляцією, але, коли побачили, що тягнуть людей на машини, люди тікали з кімнат і, голосно протестуючи, збиралися на першому поверсі. На протести всього натовпу старшини відкликали вояків і запросили українців в двір на віче. В цей мент віхала на подвіря бронемашина і стала проти натовпу. Одночасно приїхав якийсь старшина російсько-американського звязку п. Мороз, який говорив ломаною українською мовою. Американські представники говорили різне: 1. що декого мають вивезти на перевірку до американської комісії; 2. перевезти до іншого табору, або що інше. Всі запевняли, що вони є друзі українців і не будуть їх видавати Советам. В цей час ці, що були в місті, бачили кілька советських авт біля штабу 7 полку, а одно авто підїздило навіть до самого табору. Після цього віча директор табору закликав усіх піти обідати. Українціж вислали делеґацію з трьох осіб до директора п .Шортгозе, яка подала письменний протест. У протесті було сказано, що українці не мають нішо до говорення з Советами і тому жадають заперестати яких небудь спроб видавати українців Советам, при чому покликалися на Атлянтійську Хартію і всі інші міжнародні заяви і заявлення.

Командант Шортгозе сказав, що це для нього теж несподіванка і висловив надію, що цього більше не буде. Та 26. березня приїхала амер. комісія без вояків, старшина Мороз прочитав спис людей і зажадав виявлення дезертирів червоної армії, дальше воєнноплінників і таких, що служили в інших арміях. А такими мали бути всі списані. Та якось виторгували лише 64 і ці мусіли підписати картки. Дня 28. березня явилася амер. комісія і заявила, що зі списку 64 осіб вона забере 9 душ і буде їх домагатися, але всі 64 особи мають негайно збиратися до перевірки. Українські представники табору заявили, що хай комісія шукає тих 9 осіб і арештують у таборі, але всі 64 не підуть. Тоді на подвіря взхало чотири танки, наставивши на будинок кулемети, потім приїхав і відділ війська, яке оточило будинок і почало ламатися в двері. Українці позакладали двері шафами і чим могли і зібралися на поверсі. Американці розбили ці барикади і ввірвалися до коридору. Українці зчинили страшний крик, що потривав дві з половиною годин. Люди збилися в один клубок і трималися ,один одного. Вояки приступили до товпи і почалася жахлива метушня. Людей побили, потратували, виривали по одному. З коридора перенеслася боротьба до кімнат, але вкінці останній опір зломано, більшу частину людей виведено до авт, але й на авта не всідали люди добровільно. Жінок до авт не саджали, а відпихали до будинку. В кожному авті було тільки вояків, кілько посаджених силою людей. Коли українців вивезли до табору німецьких воєннополінних, тут повторилася боротьба з німецькими націстами. Ця боротьба тривала від обіду до вечора. Оставшим у таборі позабирали всі речі з кишень і окружили табор вартою. Ввечері дали попоїсти хліба й зупи, але ніхто не міг їсти зо страху.

Так просиділи люди цілу ніч до 10 години ранку. Тоді приїхали два совєтські старшини, а пізніше американські вояки. Їм удалося викликати з табору 43 особи. Були між цими людьми й такі, які припадково прийшли з міста в табір. Отака советсько-американська комісія допитувала таборових мешканців головно про те, де вони були до 1. вересня 1939 р., що робили в Німеччині і т. п. Дехто з українців відповідав лише на питання американських старшин, старші українці відповідали, що вони громадяни УНР, а не УРСР. Провірених не пускали назад до гурту, а садовили окремо. Хто пройшов цю спільну комісію, такого пускали до українського табору. Так провірено 43 особи, з них 6 душ затримано, решту випущено.

Після того, як віділхала комісія в таборовій церкві відправлена була Служба Божа і люди на колінах благали в небі справедливости для себе, бо на землі її вже нема. Американське командування зажадало, щоб наступного дня перед комісію явилася решта українців, інакше вони знову закличуть військо. Українці вирішили, що ті, які є ще в таборі, являться, а ті, що їх нема, прийдуть пізніше, тобто на 1. квітня. Опиратися дальше не було вже сил. Що дальше там сталося, ще не відомо, але й це показує, яку роботу ведуть советчики і як американці помагають їм у цій роботі.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

МІСТО НЮ ЙОРК.

Річні збори Негайної Помочі.

У власній домівці під ч. 144 Іст 7-ма вулиця відбулися річні збори Негайної Помочі 27. січня 1946 р. Їх відкрив предсідник Тг Джус, а до переведення їх вибрано П. Удича. Секретарював П. Кінаш.

При звіті голова Т. Джус виказував, що праця йшла, хоч і пиняво. От вислано через „Свободу" перший раз $100 на допомогову акцію, а потім просто до З. У. А. Комітету в Філядельфії $200. Крім цього вислано 82 пакунків в Европу і грішми до Швайцарії $25. Потім вказав голова на співпрацю інших урядників і всім склав щиру подяку.

При виборі нового уряду ввійшли в його склад: Т. Джус, голова; заступником пані Д. Кульчицька; фін. секр. Я. Гаврилко, рекорд. П. Кінаш, касієром Я. Кадей. Нововибраний голова переповів минулі часи орґанізації і її боротьбу за признання належного місця в деякими особами, між ін. теж те, що треба було йти аж на судову дорогу, щоб усунути неправний провід, а це стримувало властиву роботу в такім важнім часі, як тепер! Та всі ті труднощі переборено і від тепер праця повинна йти нормально, за загальними директивами нашого головного комітету з Філядельфії.

Тут треба згадати, що вчасі коляди зібрали колядники: пані А. Ядловська, Д. Кульчицька, А. Мілер і С. Муравський та М. Проковів жертви. Зложили:

По $10: Ф. Козак, П. Доров, В. Кравчук; по $5: С. Ковбаснюк, В. Мотюк, А. Гелетій, Ю. Сидор, В. Волощук, П. Римар, П. Ярема; по $3: Д. Кульчицька, А. Гучков, Л. Лупдук; по $2: І. Андрусин, Н. Боцук, Н. Врублевський, М. Іванів, І. Атаманець, С. Сацевич, Н. Н., М. Проковів, А. Ядловська, С. Муравський, А. Гарфельд, П. Боднар, Н. Влучин, Т. Чоп, Н. Поліщук, П. Гнатів А. Пасічник, Н. Кобзар, М. Болюк, А. Мілер, С. Тачанський, Н. Чернюк, Н. Юськів, Т. Тиртичний, І. Кадай, С. Шафравський, С. Кузик, А. Ліфонд, М. Білий, А. Антошків, І. Красновська, С. Варфест, В. Клюс, М. Сіницький, А. Мелещук, М. Лехицька, М. Такостун; по $1 К. Садомора, Н. Шарабура, В. Крохмальний, Ю. Юськов, М. Ласюк, В. Світников, М. Тейлюр, М. Гула, О. Світлюк, К. Задорожна, М. Павченська, А. Дубас, Г. Соф, А. Баран, І. Бунько, Н. Ковердович, Л. Тітепський, Д. Скоцко, Н. Частон, С. Біли, С. Козер, А. Самохвал, Ю. Тарас, В. Дроботій, В. Жеребський, В. Мнімер, Н. Дентерлуч, Г. Базар, Н. Стефанишин, Т. Бучка, Н. Пшик, М. Жук, Н. Нудима, Н. Гарпацький, Н. Горман, Д. Скоцко, М. Ординський, П. Ковердович, Н. Галюдровський, М. Вінюрський, Н. Когут, Р. Моріс, А. Хадрик, І. Бунько, Н. Козарів, В. Беля, К. Грендус, К. Суска, В. Сом, Н. Драган, М. Повх, Т. Джус, Н. Каспрук, Н. Удич, П. Лиса, Г. Кінаш, П. Осатчук, Д. Гаврилко; по 75 ц.: П. Шіпла, П. Шімон; М. Березний $3; К. Грендус $1.

Члени Орґ. Несення Негайної Помочи ухвалили вислати через У. Н. Союз до Філядельфії $50, залучаючи чек.

Т. Мелещук,

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

що всякі намови будуть безуспішні, бо кожній людині її життя дороге і вона його на це не має, щоби марно гинути в таборах невільничої праці.

Прикладом як несумлінно деякі урядовці, що мають стичність зі скитальцями, ставляться до справи тих жертв війни, може послужити цинічна та провокуюча заява якоїсь мис Гейси П. Поляк, заступниці директора допомогової служби при УНРРА перед кореспондентом Дейли Нюс з дня 13. березня б. р. Вона дослівно заявила таке: „УНРРА зачинає того місяця репатріяцію 600 тисяч поляків в Німеччині. (Відомо, що ці поляки це на 80% західні українці). Щодо донесень про протести тих „поляків" проти їх повороту до тої части Польщі, що її заняла Росія, то мис Поляк сказала, що їх почування міняються з дня на день на справу повороту, правдоподібно залежні вони від останніх донесень. Коли вони мали добру поживу та почувалися добре, вони не думали вертати. Коли вони мають лиху поживу, вони думають вертати. В цій справі немає нічого дуже основного".

Ми віримо, що для мис Гейси Поляк,, для якої мабуть в житті немає ніякої ідеї тільки „добра страва" та „ґуд тайм" не має нічого фундаментального в житті. Натомісць ці патріоти своїх країн, що з любови до рідного народу все покинули і пішли на скитальство, мають щось більше фундаментального в своїм житті як це навіть в силі представити собі мис Гейси Поляк. Нещастям булоб для нещасних скитальців та траґедією для людства, колиб між урядниками американської окупації було таких мис Гейси Поляк більше.

Справу скитальців треба доконче вирішити якнайскорше. Вирішити її можна двояко: Можна здійснити Атлянтійський Чартер та окуповані большевиками краї взяти під опіку Орґанізації Обєднаних Держав і завести в них людське життя з пошануванням чотирох свобід. Ми певні, що тоді на другий день ці сотні тисяч скитальців самі пішки рушать домів. Колиж політика великих держав найшлася в такій ситуації, що вони не є в силі зреалізувати Атлянтійського Чартеру та ввести пошанування чотирох людських свобід в цих краях, то є обовязком великих держав західної демократії якнайскорше подбати, щоби тих людей переселити на нові землі, де вони моглиб зачати нове життя, користне для них та для цілого людства. Думка, що їх можна полишити в перелюдненій Німеччині, є та само нереальною, як показалося вже багато політичних потягнень нереальними у відношенні до адміністрації переможеної Німеччини.

(Кінець).

Uncle Sam Says

This fool's cap fits none of my nephews, least of all you, who learned during the war that the easy way to save part of your pay was to sign up on the payroll savings plan. I am visiting in Philadelphia today. Philadelphia is the home of the Liberty Bell and Benjamin Franklin, who said a penny saved is a penny earned. If Franklin were alive, he would revise this statement to $3 saved in U. S. Savings Bonds are $4 in your pockets ten years hence. Franklin would agree with me that this fool's cap fits only those persons who think because the war is over it is no longer profitable for them to save by buying Bonds.

U. S. Treasury Department

ІВАН БАГРЯНИЙ.

Чому я не хочу вертатись до СССР?

„Я вернуся до своєї Вітчини з мільйонами своїх братів і сестер, що перебувають тут, в Европі, і там, по сибірських концентратах, тоді, коли тоталітарна кривава большевицька система буде знесена так, як і гітлерівська. Коли НКВД піде вслід за Гестапо, коли червоний російський фашизм щезне так, як щез фашизм німецький..."

Автор.

* * *

Я один із тих сотень тисяч людей-українців, що не хочуть вертатися додому під большевизм, дивуючи тим цілий світ.

Я є українець, робітник з походження, маю 35 років, уроджений на Полтавщині, зараз живу без сталого житла, в вічній нужді, никаючи, як бездомний пес, по Европі, утікаючи перед репатріяційними комісіями з СССР, що хочуть повернути мене на „родіну".

Я не хочу вертатись на ту „родіну". Нас тут сотні тисяч тих, що не хочуть вертатись. Нас беруть з застосуванням зброї, але ми чинимо скажений опір, ми воліємо вмерти тут на чужині, але не вертатись на ту „родіну". Я беру це слово в лапки, як слово наповнене для нас страшним змістом, як слово чуже, з яким неарівняним цинізмом навизуване нам совєтською пропагандою. Большевики зробили для 100 національностей єдину „совєтську родіну" і навязують її силою цю страшну „тюрму народів", звану СССР.

Вони її величають „родіна" і ганяються за нами по цілому світі, щоб на аркані потягти нас назад на ту „родіну". При одній думці, що вони таки спіймають й повернуть, в мене сивіє волосся і вожу з собою дозу ціянистого калія, як останній засіб самозахисту перед сталінським соціялізмом, перед тою „родіною".

Для европейців і для громадян всіх частин світу (крім СССР) дивно й незрозуміло, як то може людина утікати від своєї вітчини і не хотіти вертатись до неї. То мабуть великі злочинці, що бояться кари за великі гріхи перед своєю вітчиною?

Мабуть тому до нас ставляться з такою ворожістю.

Дійсно, тут є чому дивуватися для тих, для кого слово „Вітчина" наповнене святим змістом. Що може бути милішого за Вітчину, за ту землю, де родився і ходив по ній дитячими ногами, де лежать кості предків, де могила матери.

Для нас слово „Вітчина" також наповнене святим змістом, і може більше, як для будького іншого. Але не сталінська „родіна". Мені моя Вітчина сниться щоночі. Вітчина моя, Україна, одна з „рівноправних" республик у федерації, званій СССР. Я не тільки не є злочинцем супроти своєї Вітчини, а, навпаки, я витерпів за неї третину свойого життя по совєтських тюрмах і концентратах ще до війни.

Вона мені сниться щоночі, і всеж я не хочу нині вертатись до неї.

Чому?

Бо там большевизм.

Цивілізований світ не знає, що це значить — і може навіть не повірити нам. Та, слухаючи нас, мусить поставитися до того уважно. Ми прожили там чверть століття, а, говорячи тепер страшну правду про тамтешний світ, ми робимо це з повною свідомістю, що ставимо під загрозу смерти-терору і каторги всіх наших близьких і рідних, що ще залишилися там і що на них Сталін буде вимішати свою ненаситну злобу і кровожерну ненависть до нас українців.

Одначе це не спиняє нас від бажання розказати світові хоч частину тієї страшної правди, що жене нас по світах крізь нужду, холод і голод, геть далі, як страшна примара — правди про „родіну", про країну сталінського соціялізму і про нашу українську трагедію в ній.

Отже:

I.

Візьміть малу совєтську Енциклопедію видання 1940 року, розкрийте її на букву „У" і прочитайте в рубриці „УССР" що там написано.

Це документ. А написано там чорним по білому, хоч і дрібним друком, що Совєтська Україна за переписом 1927 року мала українського населення 32 мільони, а в 1939 році, цебто по 12 роках... 28 мільонів.

Всього лише 28 мільонів! Деж ділися 4 мільони людей проти 1927 року?

А де дівся приріст, що за 12 років мав бути щонайменше 6-7 мільонів?

Разом це виносить яких понад десять мільонів. Деж вони ділися ці 10 мільонів українського населення? Що з ними сталося в країні „цвітучого соціялізму"?

Ось через це я не хочу вертатись під большевизм.

Я пройшов ввесь тернистий шлях зо своїм народом і був живим свідком, де поділися ті мільони. Того не можна розповісти в короткій статті докладно, але я хочу хоч стисло про те розказати.

При чому підкреслюю, що я робітник (пролетар), цебто представник „панівної" в ССР кляси, якої іменем Сталін і його партія здійснюють т. зв. „пролетарську диктатуру". Але я є сином українського пролетаря, а крім того мати моя селянського походження — дочка селянина Івана Кривуші з села Куземен на Полтавщині — ось це є нещастя цілого мойого життя в „найдемократичнішій" СССР.

І саме через те я був не тільки свідком, де ділися 10 мільонів українського населення, а й часткою тих мільонів, що разом з нами була мордована і знищувана послідовно через усі роки большевизму.

(Докінчення буде.)

REGULATED BLOOMS—Lovely Rosemarie Caulfield of Boston only enhances gorgeous hydrangea blossoms brought to bloom for special occasion through new temperature control system. Flower growers now can time flowers to bloom exactly for some particular holiday. The device is a new postwar product of Minneapolis-Honeywell regulator company.

ЖАРТИ

Приловив на неправді.

Їде чоловік автом в Бостоні і на знак червоного світла звертає авто направо. Полісмен свище, авто затримується, а полісмен-айриш починає нявчати: „Що ви собі думаєте? На знак червоного світла скрувати на право? Ні, то не в нашім місті. — Але, перепрошую, скажіть, звідки ви прибуваєте?"

— З Філядельфії — відповідає приловлений на переступстві постанов про вуличний рух.

— З Філядельфії, кажете?

— А чомуж то табличка на вашім авті пише: „Пенсилвенія"?

—о—

Невдачна дипльоматія.

Малий Михась питається мами: — Я хотів би знати, де був наш Юрко?

— Синочку, ти зле говориш граматично. Ти мабуть хочеш сказати, де Юрко є?

— Але ні, мамо. Я знаю, що він тепер у ліжку з підбитим оком. Я хотів би знати, де він був?!

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 3. квітня 1946 р. помер у 56. році життя

ГРИГОРІЙ МОКРИНСЬКИЙ,

член Тов. Запорозька Січ, від. 347 У. Н. Союзу в Мілвіл, Н. Дж.

Покійний вступив до Союзу в 1923 р. Полишив у смутку жену Анну, трьох синів і дві дочки.

Похорон відбувся в суботу, 6. квітня на цвинтар Mount Pleasant. В. Й. П.!

Г. Тимчій, секр.

Дня 1. квітня 1946 р. помер у 56. році життя

ТЕОДОР СИСАК,

довголітний член У. Н. Союзу і відділу 292.

Покійний походив з села Яцки Шляхоцькі, пов. Товмач, Західна Україна. До У. Н. Союзу вступив перед реформою до від. 158, був членом від. 94, а відтак 292. Полишив у смутку жену Юлію та 3 дочки.

Похорон відбувся при участи родини, приятелі і членів до української катол. церкви св. Івана Хрестителя, а відтак на цвинтар Memorial Park Cemetary. — В. Й. П.!

П. Кізел, секр.

Дня 10. квітня 1946 року помер у 63. році життя

ТЕОДОР СЕНДЕҐА,

Довголітний член Тов. Запорозька Січ, від. 251 У. Н. Союзу в Клівленд, О.

Покійний родився в селі Женів, повіт Перемишляни, Західна Україна. Полишив у смутку жену Анну і багато приятелів.

Похорон відбувся 14. квітня з дому жалоби при участи родини, членів і знайомих до української катол. церкви свщ Ап. Петра й Павла, а відтак на церковний цвинтар. — В. Й. П.!

Й. Керик, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

—о—

ДЕРБИ КОНН. — Тов. Запорозька Січ, від. 23, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні збори, які припадають на 21. квітня, відложені на тиждень пізніше, то є 28. квітня в годині 2. пополудні, в галі де звичайно. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо буде звіт делегата з конвенції і інші справи до полагодження. — За уряд: Т. Захаревич, предс.; А. Презкович, кас.; І. Бінковський, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє членів і члениць, що з причини Великодних Свят збори відбудуться тиждень пізніше, 28. квітня, в годині 2. пополудні, в льокали У. Н. Дому, 237 Гови Ев. Делегат дасть звіт з минулої конвенції, тому просимо всіх членів прийти і вислухати звіту. — За уряд: Ф. Гулька, предс.; М. Гуцалюк, кас.; П. Головачук, секр.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА ЗАТРИМУЙТЕ СВОЇ ВОЄННІ БОНДИ!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

—о—

В. З., Бінгемптон, Н. Й. — Як вислали до Зл. У. А. Д. Комітету, то жертва буде друкована в його місячнім виказі.

Пітсбург, Па. — Має бути проголошене на пресовий фонд „Свободи": Павло Шпікула $25.

ПОШУКУЮТЬ

Малайчук Олександер (Акимович), що вродився в р. 1875 в Гродненській губернії, жена Наталія, дочка Катерина - Вас усіх шукає племінник Олександер Миколаєвич Малайчук, який перебуває в таборі UNRRA 119 в Aschaffenburg, Germany. Ближчі інформації дасть **Др. Антін Рудницький, Lakehurst Road, Box 604, Toms River, N. J.**

Ханенки Семен і Варвара Отроновна (Сивоконь), з Київщини, приїхали до Америки в 1911 р. — Вас шукає двоюродний брат інж. **Лев Іванович Яроцький,** перебуває в Німеччині. Ближчі інформації дасть **Др. Антін Рудницький, Lakehurst Rd., Box 604, Toms River, N. J.**

Пошукую **Дмитра Хрущ** або його сина **Владка,** походять з села Дичків, пов. Тарнопіль з України. Колись жили в Нюарку, Н. Дж. Хто знає про них або вони самі, дуже прошуться у важній справі написати до: **Theodore Blazec, 1805 Naphle Ave., Philadelphia, Pa.**

В СПРАВІ ГАЗЕТ ДЛЯ СКИТАЛЬЦІВ.

Тим з наших громадян, що надіслали передплати на „Свободу" для своїх знакомих-скитальців у Німеччині та Австрії, подається до відома, що покищо почта ще далі не приймає висилок газет для поодиноких осіб. Зате можна висилати тим, що подають A. P. O. Number, або UNRRA Team Number. Це не відноситься до пренумерат газет до осіб у Франції, Бельгії, Швайцарії, Італії чи Англії. До них можна теж висилати книжки. А, наприклад, з Франції вже лекше доставити книжки до скитальчих таборів.

ТАРЗАН, ч. 1365. Втеча по вершках дерев.

HOLDING PIERRE TENDERLY, JAKKO SWUNG TO A NEARBY TREE.

THEN TEARING OFF BITS OF THE COOKED MEAT, JAKKO FED PIERRE HIS FIRST SOLID FOOD IN TWO DAYS.

HIS HUNGER SATISFIED, THE INFANT SOON FELL INTO A PEACEFUL SLEEP.

THEN WRAPPING HIM CAREFULLY IN HIS BLANKET, JAKKO SWUNG OFF FOR HIS CAVE HOME.

REX MAXON

-1365-

Тримаючи лагідно Петруся, Джако вискочив на поблизьке дерево.

Опісля відірвавши кусник звареного мяса, Джако нагодував добре Петруся перший раз за два дні.

Заспокоївши голот, дитина швидко заснула блаженним сном.

Опісля, обвинувши дбайливо дитину в коцик, Джако пігнав з нею до своєї печери.